

1. Slovíčka

образовательные учреждения		vzdělávací zařízení
дѣтский сад, м.	/d'ětsk'ij sat/	mateřská školka
школа, ж.	/škólə/	škola
лицей, м.	/l'icěj/	lyceum
профессиональный л.	/prəf'is'ianál'nyj/	učiliště
тѣхникум, м.	/t'ěchn'ikum/	průmyslovka
гимназия, ж.	/g'imnáz'ijə/	gymnázium
университѣт, м.	/un'iv'ərs'it'ět/	univerzita
вуз (высшее учебное заведение), м.	/vus, výššəjə učəbnəjə zəv'id'én'ijə/	vysoká škola (vysokoškolské zařízení)
институт, м.	/inst'itút/	institut (zařízení vysokoškolského typu)
факультѣт, м.	/fəkul't'ět/	fakulta
педагогический ф.	/p'ədəgag'ičəsk'ij/	pedagogická f.
филологический ф.	/f'iləlag'ičəsk'ij/	filologická f.
машиностроительный ф.	/məšynəstrait'əl'nyj/	strojní f.
электротехнический ф.	/il'əkrət'ichn'ičisk'ij/	elektrotechnická f.
юридический ф.	/jur'id'ičəsk'ij/	právnícká f.
экономический ф.	/ikənam'ičəsk'ij/	ekonomická f.
медицинский ф.	/m'əd'icýnsk'ij/	lékařská f.
академия, ж.	/akad'ém'ijə/	akademie
образование, с.	/abrəzaván'ijə/	vzdělání
среднее о.	/sr'ědn'əjə/	středoškolské v.
средне-специальное о.	/sr'ědn'ə sp'icyál'nəjə/	střední odborné v.
высшее о.	/výššəjə/	vysokoškolské v.
специальность, ж.	/sp'əcyál'nəst'/	obor

участники образовательного процесса		účastníci vzdělávacího procesu
учащийся, м.	/učášš'ijs'ə/	student, žák
ученик, м.	/učin'ík/	žák

9 Škola, studium, vzdělání

ученица, ж.	/učin'icə/	žákyně
студент, м.	/stud'ěnt/	student
студентка, ж.	/stud'ěntkə/	studentka
учитель, м.	/učit'əl'/	učitel (na základní škole)
учительница, ж.	/učit'əl'n'icə/	učitelka (na základní škole)
преподаватель, м.	/pr'əpədavat'əl'/	učitel/ka (na střední a vysoké škole)
одноклассник, м.	/adnaklášn'ik/	spolužák (ze stejné třídy)
однокурсник, м.	/adnakúrsn'ik/	spolužák (z ročníku)

режим работы

režim práce

урок, м.	/urók/	(vyučovací) hodina
расписание уроков	/rasp'isán'ijə urókəf/	rozdvrh hodin
занятия (мн. ч.)	/zan'át'ijə/	vyučování
лекция, ж.	/l'ěkcyjə/	přednáška
семинар, м.	/s'əm'inár/	seminář
курс, м.	/kurs/	1. kurz 2. ročník
год, м.	/got/	rok
учебный г.	/učěbnj/	školní r.
семестр, м.	/s'im'ěstr/	semestr
сессия, ж.	/s'ěs'ijə/	zkouškové období
экзамен, м.	/igzám'ən/	zkouška
вступительный э.	/fstup'it'əl'nyj/	přijímací z.
выпускной э.	/vypusknój/	maturitní z.
государственный э.	/gəsudárstv'ənyj/	státní z.
зачёт, м.	/začót/	zápočet
класс, м.	/klas/	1. třída (kolektiv) 2. třída (místnost)
аудитория, ж.	/aud'itór'ijə/	1. přednášková místnost 2. posluchači v místnosti
перемена, ж.	/p'ər'im'ěnə/	přestávka (na základní škole)
перерыв, м.	/p'ər'irýf/	přestávka
каникулы (мн. ч.)	/kan'ikuly/	prázdniny

рабóта, ж.	/rabótə/	práce
кóнтрóльная р.	/kantról'nəjə/	písemná kontrolní p.
диплóмная р.	/d'iplómnejə/	díplomová p.
доклáд, м.	/daklát/	referát
задáние, с.	/zadán'ijə/	úkol
домáшнее з.	/damášn'əjə/	domáci ú.
оцénка, ж.	/acénkə/	ocenění, známka
отмётка, ж.	/atm'étkə/	známka (ve škole)
звонóк, м.	/zvanók/	zvonění
предмёт, м.	/pr'idm'éť/	předmět
специáльный п.	/sp'icyál'nyj/	odborný p.
о́бщеобразовáтель- ный п.	/abšš'əbrəzavát'əl'nyj/	všeobecně vzdělávací p.
о́бязáтельный п.	/ab'azát'əl'nyj/	povinný p.
учéбник, м.	/učébn'ik/	učebnice
учít (что, кого́ чемú)	/učít'/	učit, učit se
учи́ться (чемú, на что, где, как)	/učícə/	učit se, studovat
изучáть (что)	/izučát'/	studovat (něco)
занимáться (чем)	/zən'imácə/	učit se, zabývat se
поступи́ть (во что)	/pəstup'ít'/	dostat se (na školu)
сдать (что)	/zdat'/	udělat, složit (zkoušku)

2. Fráze

Где вы́ учите́сь / учили́сь?	/gd'e vy učít'əs', učíl'is'/	Kde studujete / studoval/a jste?
Я учу́сь / учился́ / учила́сь в сре́дней школе́ / в ву́зе / в университе́те.	/ja učús', učíls'ə, ičiləs' v sr'édn'əj škól'ə, v'vuz'ə, vun'iv'ərs'it'ét'ə/	Studuji/studoval/studovala jsem na střední škole, na vysoké škole, na univerzitě.
Я о́кóнчил вуз.	/ja akónčil vus/	Dokončil jsem vysokou školu.
У меня́ сре́днее / вы́сшее образова́ние	/um'in'á sr'édn'əjə, výššəjə abrazaván'ijə/	Mám středoškolské/ vysokoškolské vzdělání.

9 Škola, studium, vzdělání

начальная, основная и средняя школы

základní a střední škola

учиться на отлично	/učicə naatl'ičnə/	učit se na samé jedničky
получить хорошую / плохую оценку	/pəlučit' charošuju, plachúju acénku/	dostat dobrou/špatnou známku
получить пятёрку, четвёрку, тройку, двойку ¹⁸	/pəlučit' p'it'órku, čit'órku, trójku, dvójku/	dostat jedničku, dvojku, trojku, čtyřku, pětku
сдавать / сдать выпускной экзамен	/sdavat', sdat' vypusknoj' igzám'ən/	skládat/složit maturitu
Какие у вас уроки?	/kak'ijə uvav urók'i/	Jaké máte předměty?
Кто отсутствует?	/kto acúctvujət/	Kdo chybí?
Простите, я забыл домашнее задание дома.	/prast'it'ə ja zab'ýl damášn'əjə zadán'ijə dómə/	Promiňte, zapomněl jsem si domácí úkol doma.
Его исключили из школы.	/jivó iskl'učil'i isškóly/	Vyhodili ho ze školy.
Куда вы хотите поступать после окончания школы?	/kudá vy chat'it'ə pəstup'át' pól'sə akančán'ijə škóly/	Kam se chcete dostat po ukončení střední školy?

высшая школа

vysoká škola

дневное / заочное обучение	/dn'ivnojə, zaóčnəjə abučen'ijə/	denní/dálkové studium
учиться в магистратуре / в аспирантуре	/učicə vməg'istratúr'ə, vasp'irantúr'ə/	být v magisterském/ doktorském studiu
готовиться к экзамену	/gatón'icə kygzám'ənu/	připravovat se na zkoušku
сдавать / сдать экзамен / зачёт	/zdat', zdavat' igzám'ən, začót/	dělat/udělat zkoušku/ zápočet
пересдавать зачёт по...	/p'ər'əzdat'at' začót pa/	dělat znovu zápočet z...
принимать экзамен / зачёт	/pr'in'imát' igzám'ən, začót/	zkoušet (studenty)
провалиться на экзамене	/prəval'icə naigzám'ən'ə/	neudělat zkoušku („rupnout“ u zkoušky)
пропускать, прогуливать занятия	/prəpuskát', pragúl'ivət' zan'át'ijə/	vynechávat hodiny, nechodit na vyučování
защитить дипломную работу / диплом	/zašš'it'it'diplómnuju rabótu, d'iplóm/	obhájit diplomovou práci

18 Systém udělování známek v Rusku je oproti českému systému opačný. Nejlepší známka je пятёрка, двойка znamená, že žák neuspěl, единица znamená to samé, ale obvykle se nedává.

получить стéпень бакалávра / магíстра / дóктора	/pəlučit' st'ép'ən' bəkálávra, mag'ístɾa, dóktəɾə/	získat bakalářský/ magisterský/doktorský titul
На каком кúрсе вы úчитесь?	/nakakóm kúrs'ə vy účit'əs'/	V jakém ročníku studujete?
Кто читáет лéкцию?	/kto čítájət l'ékcyju/	Kdo přednáší?
Кто ведёт семина́рские заня́тия?	/kto v'id'ót s'əm'inársk'ijə zan'át'ijə/	Kdo vede semináře?

иноста́нные язы́ки

cizí jazyky

носите́ль языка́	/nas'ít'əl' jəzyká/	rodilý mluvčí
кни́га на ру́сском языке́	/kn'ígə narúskəm jəzyk'é/	kniha v ruštině
иноста́нный / родно́й язы́к	/inastrányj, radnój jizýk/	cizí/mateřský jazyk
записа́ться на кúрсы иноста́нного языка́	/zap'ísacə nakúrsy inastránəvə jəzyká/	přihlásit se do kurzů cizího jazyka
говори́ть по-ру́ски, на ру́сском языке́	/gəvar'ít'parúsk'i, narúskəm jəzyk'é/	mluvit rusky, v ruštině
зна́ть / учи́ть / изу́чать неме́цкий язык	/znat', učít', izučát' n'im'ěck'ij jizýk/	znát, učit se, studovat němčinu
владе́ть двумя́ иноста́нными язы́ками / то́лько родно́м языке́м	/vlad'ét' dvum'á inastrány'm'i jəzykám'i, tól'kə radným jəzykóm/	ovládat dva cizí jazyky / jenom svůj mateřský jazyk
совсе́м не говори́ть по- ру́ски	/safs'ém n'igəvar'ít' parúsk'i/	vůbec nemluvit rusky
не понима́ть по-ру́ски	/n'ipan'imát'parúsk'i/	nerozumět rusky
говори́ть пло́хо, немно́го, с оши́бками	/gəvar'ít'plóchə, n'imnógə, sašípkəm'i/	mluvit špatně, trochu, s chybami
говори́ть хоро́шо, отлич́но	/gəvar'ít'chərašó, atl'ičnə/	mluvit dobře, výborně
говори́ть свобо́дно, без акце́нта	/gəvar'ít'svabódnə, b'ezakcéntə/	mluvit plynně, bez přízvuku
владе́ть языке́м в соверше́нстве	/vlad'ét'jəzykóm fsəv'iršénstv'ə/	dokonale ovládat jazyk
переводи́ть с ру́сского на че́шский	/p'ər'əvad'ít'srúskəvə načěšsk'ij/	překládat z ruštiny do češtiny

3. Gramatické minimum a lexikální poznámky

Vazby a významové rozdíly sloves spojených s učením

- Zvratné sloveso **учиться** má obecný význam učit se (kde, jak, na koho), studovat, chodit do školy:
 - Вы **учитесь** в МГУ? **Studujete** na MGU?
 - Наша дочка хорошо **учится**. Naše dcera **se** dobře **učí**.
 - Он **учится** на парикмахера. **Učí se** na kadeřníka.
 - Дети **учатся** считать. Děti **se učí** počítat.
 - Дети **учатся** с сентября по июнь. Děti **chodí do školy** od září do června.
- Sloveso **учить** se spojuje s předmětem, tedy **учить** что, кого что:
 - Я **буду учить** математику весь день. **Budu se učit** matematiku celý den.
 - Папа **учит** ребёнка плавать. Tatínek **učí** dítě plavat.
- **Изучать** (что) se používá, když jde o hlubší, odbornější studium:
 - На факультете мы **изучаем** языки. Na fakultě **studujeme** jazyky.
- Sloveso **заниматься** označuje učení jako činnost i jako domácí přípravu:
 - На занятиях мы интенсивно **занимаемся**.
Na hodinách **se** intenzivně **učíme**.
 - Лучше **заниматься** в библиотеке, чем дома.
Lepší je **učit se** v knihovně než doma.
- Českému učit ve významu vyučovat odpovídá ruské **преподавать**:
 - Мой отец **преподаёт** в гимназии. Můj otec **učí** na gymnáziu.

Rozdíly v rodě ruských a českých podstatných jmen

Některá poměrně frekventovaná podstatná jména v ruštině mají odlišný gramatický rod proti češtině. Například:

mužský rod	ženský rod
(домашний) адрес	(domácí) adresa
(лучший) вариант	(nejlepší) varianta
(большой) гараж	(velká) garáž
(белый) гусь	(bílá) husa
(экономический) кризис	(hospodářská) krize
(красивый) лебедь	(krásná) labuť
(прогрессивный) метод	(progresivní) metoda

(долгосрочный) прогноз	(dlouhodobá) prognóza
(интересный) репортаж	(zajímavá) reportáž
(новый) трамвай	(nová) tramvaj
(Карлов) университет	(Karlova) univerzita
(высокий) уровень	(vysoká) úroveň
(юридический) факультет	(právnícká) fakulta
(последний) этап	(poslední) etapa

mužský rod	střední rod
(строгий) критерий	(přísné) kritérium

ženský rod	mužský rod
(серьёзная) проблема	(vážný) problém
(завтрашняя) программа	(zítejší) program
(сложная) система	(složitý) systém
(учёная) степень	(vědecký) stupeň

ženský rod	střední rod
(туристическая) виза	(turistické) vízum
(наша) гимназия	(naše) gymnázium
(сегодняшняя) дата	(dnešní) datum

Rozdíly ve vazbách některých podstatných jmen

Některá ruská podstatná jména se pojí s odlišnými předložkami a pády ve srovnání se souvisejícími podstatnými jmény českými. Například:

воспоминания о (чём: школе)	vzpomínky na (školu)
заведующий (чем: кафедрой)	vedoucí (katedry)
интерес к (чёму: предмету)	zájem o (předmět)
отметка по (чёму: физике)	známka z (fyziky)
работа над (чем: диссертацией)	práce na (disertaci)
работа по (чёму: обществоведению)	práce z (občanské nauky)
специалист по (чёму: компьютерам)	odborník na (počítače)
тетрадь по (чёму: биологии)	sešit na (biologii)

учебник по (чему: грамматике)

učebnice na (gramatiku)

экзамен по (чему: математике)

zkouška z (matematiky)

Cizí jazyky

Informaci o tom, jaké cizí jazyky ovládáme, lze vyjádřit několika slovesy s rozdílnými vazbami:

- **говорить, понимать (как):** Я говорю по-русски. Я не понимаю по-русски.
- **говорить на (чем, 6. pád):** Я говорю на русском (языке).
- **знать, учить, изучать (что, 4. pád):** Я знаю / учу / изучаю русский и английский (языки).
- **владеть, овладеть (чем, 7. pád):** Я владею / овладел русским (языком).

Spojení **русский язык** odpovídá českému **ruština, ruský jazyk**. Další jazyky:

	... язык	говорить...
ruština	русский	по-русски
čeština	чешский	по-чешски
angličtina	английский	по-английски
němčina	немецкий	по-немецки
francouzština	французский	по-французски
italština	итальянский	по-итальянски
ukrajinština	украинский	по-украински
polština	польский	по-польски
španělština	испанский	по-испански
čínština	китайский	по-китайски

4. Cvičení

1. Doplňte slovesa **учить, учиться, заниматься, изучать** a **предložky**.

1. Я _____ педагогическом факультете. 2. Здесь можно _____ несколько иностранных языков. 3. _____ гимназии мы _____ только русский и немецкий языки, и я там _____ на отлично. 4. Время от времени я _____ университетской библиотеке. 5. Вчера мы _____ дома вместе с моим другом. 6. Мы

_____ грамматику. 7. Мы думали о том, как надо правильно _____ . 8. В будущем году я хотела бы _____ русский язык углублённо. 9. Мой друг хочет преподавать _____ начальной школе, потому что он мечтает передавать детям фундаментальные знания: _____ их писать, читать и считать.

вместе – dohromady, společně, **считать** – počítat

2. Doplňte správnou variantu pro označení uvedeného jazyka.

1. Иностранцы полагают, что говорить _____ трудно. (čeština)
2. Чтобы овладеть _____, надо общаться с носителями языка. (cizí jazyk)
2. Извините, я не понимаю _____. (ruština)
3. В вузе я изучаю _____. (němčina)
4. Кроме того, я хорошо знаю _____. (angličtina)
5. Книга была опубликована только на _____. (španělština)
6. Давайте говорить на _____. (angličtina)
7. Или вы хотите говорить _____? (francouzština)
8. Мой работодатель требует знания _____, но курсы _____ он не оплачивает. (angličtina)

полагать – předpokládat, **иностранец** – cizinec, **трудно** – těžko, těžké, **общаться** – komunikovat, stýkat se, **опубликовать** – publikovat, **работодатель** – zaměstnavatel, **требовать** – vyžadovat, **оплачивать** – platit, hradit

5. Něco navíc

Анекдот про студентов

Подходят студенты к расписанию и думают:

- 1 курс: “Сколько предметов! Много буду знать!”
- 2 курс: “Сколько предметов! Буду, наверное, уставать!”
- 3 курс: “Сколько предметов! Какой бы прогулять?”
- 4 курс: “Сколько предметов! На какой бы пойти?”
- 5 курс: Видит, что расписания нет, и спрашивает: “А что, сессия уже была?””¹⁹

¹⁹ Studenti přicházejí k rozvrhu hodin a přemýšlejí: 1. ročník: To je předmětů! Tolik toho budu vědět! 2. ročník: To je předmětů! Z toho budu určitě unavený! 3. ročník: To je předmětů! Který vynechám? 4. ročník: To je předmětů! Na který budu chodit? 5. ročník: Vidí, že žádný rozvrh nemá, a ptá se: A co zkuškové, už bylo?

Из студенческого жаргона

<i>ботанить</i>	заниматься
<i>зачётка</i>	зачётная книжка или зачётная неделя
<i>кафа, кафе</i>	кафедра
<i>кол</i>	единица (оценка)
<i>общага</i>	студенческое общежитие
<i>пара</i>	учебное занятие продолжительностью в 2 академических часа
<i>пара</i>	двойка (оценка)
<i>фак</i>	факультет
<i>универ</i>	университет
<i>шпóра</i>	шпáргалка
<i>гóсник</i>	государственный экзамен
<i>преподаша</i>	женщина-преподаватель
<i>хвост</i>	предмет, в связи с которым есть проблемы, задолженность по этому предмету ²⁰

²⁰ *ботанить* – učit se, *зачётка* – index, zápočtový týden, *кафа, кафе* – katedra, *кол* – pětka (známka), *общага* – studentská kolej, *пара* – učební jednotka zabírající dvě akademické hodiny, *пара* – čtyřka (známka), *фак* – fakulta, *универ* – univerzita, *шпóра* – tahák, *гóсник* – státnice, *преподаша* – profesorka, *хвост* – předmět, se kterým jsou problémy; resty vůči tomuto předmětu